

Propaganda voor de coöperatieve zuivelbereiding.

Door J.A. Geluk

Het is bekend, dat er in de streken van Zuid-Holland en West-Noord-Brabant, waar coöperatieve en particuliere zuivelfabrieken door elkaar heen werken, in de regel nogal wat strijd is om de melk. Dit gaat dan meestal om de melk van de boeren, die nu eens aan deze, dan weer aan die fabriek leveren of die in de zomer kaas maken en 's winters de melk aan de fabriek leveren.

De opkopers van melkproductenfabrieken zowel als die van consumptiemelkbedrijven - vaak is hiertussen in dit gedeelte van het land geen duidelijk onderscheid te vinden - gaan de boer op en trachten zich met zekere prijsbeloften voor een bepaalde tijd van de melklevering aan hun principaal te verzekeren. Uit de aard der zaak is er in deze melkoperij in het voor- en najaar de meeste actie, daar dan de zomer-, resp. wintercontracten worden afgesloten.

Vooraf dit najaar schijnt deze actie voor de a.s. wintercontracten bijzonder levendig te zijn, althans van verschillende zijden is ons de laatste tijd verzekerd, dat er onder de boeren der coöperatieve fabrieken „gewerkt" werd om de melk voor het a.s. winterseizoen te kopen. Ook uit sommige streken van Utrecht en Gelderland, waar men anders van deze melkoperij weinig of niets vernam, hebben ons dergelijke berichten bereikt.

Wij zouden niet over deze aangelegenheid schrijven, ware het niet, dat de prijsbiedingen, die men hierbij voor de melk deed, zodanig waren, dat zij volgens deskundigen niet geheel te verklaren waren uit de prijs, die er voor de producten te verwachten is. Ook indien men ze beschouwt als uitlopers van het consumptiemelkgebied, dus als een drang tot expansie van dit gebied, dan nog zijn de hier en daar geboden prijzen niet geheel te verklaren.

Waar de actie vooral schijnt te worden gevoerd onder boeren van de coöperatieve fabrieken, bekomt men de indruk, dat het er vooral om begonnen is, het gebied de particulieren melkhandel ten koste van de coöperaties te vergroten en is het ook vanzelfsprekend, dat dit enige onrust heeft verwekt onder de coöperatiebesturen en vooral onder de besturen van die coöperaties, die met een klein aantal leden en een groot aantal losse leveranciers werken.

Er gaat haast geen vergadering van de Zuid-Hollandschen Zuivelbond voorbij of het bezwaarlijke van deze toestand wordt besproken en hoewel men het er wel algemeen over eens is, dat het een zeer onbevredigende toestand is, is men er totnogtoe niet in geslaagd, hierin verbetering te brengen. Het is echter vanzelfsprekend, dat men onder omstandigheden als de boven geschetste zich als bestuur en beheerder van een coöperatieve fabriek, die b.v. evenveel melk van leden als van niet-leden ontvangt, en die zich toch naar het verwerken van dit hele kwantum melk heeft moeten inrichten, alles behalve aangenaam gevoelt.

Hoewel, voorzover ons bekend, er nog geen grote verliezen aan leveranciers onder de betreffende fabrieken te boeken zijn geweest, zijn er hier en daar toch enkele vogels

over het net gevlogen en het is nu meer dan tijd om te beraadslagen wat er gedaan moet worden om erger te voorkomen.

Men heeft ons reeds enkele malen de vraag voorgelegd, wat wij meenden dat er in dit geval gedaan kon worden. Enkel men meenden ook de melkprijs der coöperaties maar wat te moeten opzetten, anderen zonden circulaire aan de leveranciers rond, waarin zij de boeren over de toestand inlichtten en wezen op het belang dat het goed functioneren der coöperatie nu en in de toekomst voor hen heeft.

Wat nu de te nemen maatregelen door de zuivelcoöperaties in een geval als dit betreft, zijn wij het veel meer eens met laatstgenoemde, dan met de eerste. Onder het opzetten van de melkprijs verstaan wij dat er gedurende een bepaalden tijd van het jaar méér voor de melk wordt uitbetaald dan er uit de daarvan bereide producten wordt gemaakt. Dit is voor een coöperatie nimmer goed te praten. Behalve dat het grote onbillijkheden meebrengt, is de kans groot, dat het vroeg of laat tot een catastrofe leidt.

Jammer genoeg wordt deze z.g. „melkrijspolitiek" veel te veel toegepast, ja wij kennen zelfs fabrieken, die jaarlijks met een tekort sluiten doordat zij in bepaalde tijden van het jaar een te hoge melkprijs uitbetalen en geen kans zien, het hierdoor ontstane gat in andere tijden voldoende te dempen. Wat er in deze fabrieken van een billijke verdeling van het melkgeld en van voldoende afschrijving en reservering terecht komt, behoeven wij niet nader te bespreken. Hoogst ongezond is deze toestand indien het fabrieken betreft, die met veel losse leveranciers en weinig leden werken, omdat dan de leden het tekort bij te passen krijgen en de losse leveranciers een te hogen melkprijs ontvangen. Uit de aard der zaak zijn het echter juist deze bedrijven die, vaak noodgedwongen, aan deze verkeerde prijspolitiek doen.

Onder de bestaande omstandigheden komt daar nog iets bij. Het is in zuivelkringen voldoende bekend, dat verschillende takken van de particuliere zuivelnijverheid geen zuiver Nederlands karakter meer hebben. Enkele jaren geleden is in de omgeving van Gorinchem een melkproductenfabriek gebouwd, die met Amerikaans kapitaal werkt. Hier is niet na te gaan welke factoren de melkprijs bepalen, die aan de boeren betaald wordt, al kennen wij de Amerikanen wel als zodanig praktische zakenmensen, dat zij niet meer zullen betalen dan nodig is.

Dan hebben wij in Rotterdam een condensmelkbedrijf, dat met Zwitsers kapitaal werkt, waarbij deze zomer gekomen is de samenwerking tussen de Hollandiafabrieken met de bekende Zwitsersche Nestlé-fabrieken van gecondenseerde melk.

Wij kunnen dus gerust spreken van internationale belangen bij de Zuid-Hollandse melkhandel, omdat niet is na te gaan welke vertakkingen er in dit opzicht verder in de particuliere zuivelnijverheid bestaan.

Afgezien van de zo-even reeds genoemde bezwaren uit een oogpunt van goed beheer, zou het voor de zuivelcoöperatie absoluut onbegonnen werk zijn om te trachten, door het opzetten van de melkprijzen de concurrentie van de zijde van de melkhandel het hoofd te bieden. Immers de coöperatie kan tenslotte niet meer betalen dan zij zelf uit de melk kan maken; bij de particuliere nijverheid weet men niet uit welke bronnen geput wordt, en al kan men wel aannemen, dat deze geen cent meer voor de melk betalen zal dan noodzakelijk is, kunnen wij ons toch zeer goed indenken, dat er tijdelijke omstan-

digheden kunnen zijn, die er toe leiden, dat meer voor de melk wordt betaald dan deze, naar binnenlandse zuivelwaarde gerekend, waard is.

De zuivelcoöperatie heeft in Zuid-Holland nog geen grote vorderingen gemaakt, maar toch hebben de bestaande fabrieken zich totnogtoe, zij het soms zeer moeizaam, weten te handhaven en enkele hebben zich zelfs enigszins weten uit te breiden. Het schijnt wel dat er steeds meer boeren, van het nut der coöperatie overtuigd raken en ook in de combinatieneigingen, welke zich in de particuliere industrie vertonen, hebben wij misschien een zekere tegenweer der voortschrijdende coöperatie-idee te zien.

Het zou niet de eerste maal zijn, dat men in streken, waar de coöperatie nog niet zo'n vaste wortel geschoten heeft, maar zich toch langzamerhand wat gaat uitbreiden, tracht door het tijdelijk betalen van hoge - te hoge - prijzen het leven der bestaande verenigingen zo moeilijk te maken dat haar bestaan ernstig bedreigd, zo niet onmogelijk gemaakt wordt.

Wij menen boven voldoende te hebben aangetoond, dat een zuivelcoöperatie - en vooral een die met een groot aantal losse leveranciers werkt - door het onnatuurlijk opzetten van de melkprijs grote kans loopt, zich zelf in de grond te werken. Indien men deze strijdwijze toepast, doet men dus juist datgene wat de concurrent graag wil en daarom moet het *onder alle omstandigheden aan de coöperaties ten sterkste worden ontraden, op deze melkprijs-concurrentie in te gaan, door méér te betalen dan men redelijkerwijze kan.*

Tegen deze actie van de zijde van de melkhandel bestaat naar onze opvatting maar één bruikbaar middel en dat is propaganda voor de coöperatieve beweging te maken. De boeren, waar het hier om gaat, weten in het algemeen meer kwaad dan goed van de coöperatie. Dit is geen wonder, want in de streken, die wij op het oog hebben, zijn er dagelijks veel meer propagandisten tegen de coöperatie langs de weg, dan mensen die de boeren het nut er van weten te vertellen.

Nemen wij in de eerste plaats de melkinkopers zelf, maar ook hun helpers, de melkrijders, de leveranciers van veevoederartikelen, de handelaren in kunstmeststoffen, de veehandelaren, ja iedereen, die door een particulieren handel wat aan de boer denkt te verdienen, houdt hem voortdurend, vaak bijna ongemerkt, op de hoogte van de bezwaren der coöperatie. En wie vertelt hem op overeenkomstige wijze van het goeds der coöperatie ? (vet JH.)

Hier schuilt naar onze opvatting nog een leemte in onze coöperatieve organisatie. Wij moeten tegenover de propagandisten voor de particulieren handel, propagandisten voor de coöperatie stellen. Vooral propagandisten, die de boeren thuis gaan opzoeken, om de zaken rustig met hen te bespreken en te wijzen op de grote indirecte belangen, die er aan samenwerken verbonden zijn. Tevens kunnen dan eventuele scheve voorstellingen en verkeerde opvattingen worden rechtgezet. Het gesproken woord en het persoonlijke contact hebben altijd veel meer waarde dan hetgeen er geschreven wordt. Dit weet iedereen die wat te verkopen of te kopen heeft en de rondtrekkende kooplieden maken hiervan een zeer ruim gebruik.

Wij zien daarom als het enige middel tegen de huidige melkprijzenbeweging van particuliere zijde, een propaganda voor de coöperatie onder de boeren. Een propaganda die

gevoerd wordt door persoonlijk contact, liefst door bezoek bij de boeren aan huis. Het is in de eerste plaats de taak der beheerders en bestuursleden der bedreigde coöperatieve fabrieken, deze propaganda ter hand te nemen. Voorzover deze het niet afkunnen achten wij hier een taak voor de organisatie aanwezig. Waarom b.v. voor dit werk geen propagandist aangesteld, wiens uitsluitende taak het is, de boeren in te lichten over de coöperatie?

Wij menen dat het salaris en de onkosten van deze man ruimschoots vergoed zouden worden door het grotere vertrouwen dat men in streken, waar de coöperatie bedreigd wordt, in dezen bedrijfsvorm zou gaan stellen. En het is vooral vertrouwen, dat de coöperatieve fabrieken overal, maar zeker in deze streken van Zuid-Holland, behoeven.

Het moet de boeren duidelijk worden gemaakt, dat een tijdelijk hogere melkprijs niets betekent, wanneer hiermee het voortbestaan der coöperatie is gemoeid, omdat zij het dan later toch dubbel en dwars hebben terug te betalen, zodra de speculatie het heft in handen heeft.

De onkosten, aan dergelijke propaganda besteed, zullen hoge rente afwerpen voor een gezonde ontwikkeling der boerenbeweging en wij geven de betreffende coöperatiebesturen het idee van de aanstelling van een gemeenschappelijke propagandist dan ook gaarne in overweging.

Geluk.